

A Fővárosi Ítéltábla a Bihari Ügyvédi Iroda által képviselt felperesnek a Kolozsvári & Waldmann Ügyvédi Iroda által képviselt alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2019. szeptember 19. napján kelt 29.G.44.306/2017/44. számú ítélete ellen az alperes által előterjesztett fellebbezés folytán indult másodfokú eljárásban – tárgyaláson kívül – meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 napon belül 60.000 (hatvanezer) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

I.

- [1] A felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy az alperessel kötött HIT1626208 számú egyedi kölcsönszerződés érvénytelen a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 213. § (1) bekezdés b) és c) pontja alapján. Kérte továbbá az üzletszabályzat V.6. pontja érvénytelenségének megállapítását, valamint a kölcsönszerződés ítélethozatalig történő hatályossá nyilvánítását és az alperes kötelezését 1.488.579 forint megfizetésére. Keresete egyebekben a ...-355 forgalmi rendszámú gépjármű törzskönyvének kiadására történő kötelezésre irányult. Előadta, hogy a perbeli fogyasztási kölcsönszerződés egy forintalapú jogügylet, míg másodlagosan egy érvénytelen devizaalapú jogügylet. A szerződés azonban nem tartalmazza a kamat százalékos mértékét és nincs olyan szerződésben rögzített adat sem, amelyből megállapítható lenne, milyen mértékű kamat fizetésére volt köteles a fogyasztó a futamidő alatt. A kamat, a költségek és a díjak éves százalékos mértékének meghatározatlansága miatt a THM százalékos mértékének meghatározása is hiányzik, illetve e körben a 19,35%-os mérték feltüntetése nem valós. Hivatkozott továbbá arra, hogy a kölcsönszerződés nem tartalmaz kockázatfeltáró nyilatkozatot. Az alperes sem a szerződéskötést megelőzően, sem azt követően nem tájékoztatta a jogügylet kockázatairól, erre tekintettel nem kötelezhető az árfolyamkülönbözet megfizetésére. A szerződési feltételek alapján egyébként sem állapítható meg, hogy az árfolyamkockázat kizárólag a fogyasztót terheli és a fizetési kötelezettsége korlátlan mértékben emelkedhet, illetve, hogy a devizaalapú finanszírozás milyen kockázatokkal jár. A törzskönyv kiadására irányuló kereset körében hivatkozott arra, hogy az üzletszabályzat IV.7. pontja és az opciós szerződés 5. pontja semmis, jogszabályba ütközik, illetve jogszabály megkerülését célozza.

II.

- [2] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Nem vitatta, hogy az induló ügyleti kamat mértéke éves, százalékos formában nem került feltüntetésre a kölcsönszerződésben, ezért a kölcsönszerződés érvénytelensége esetén annak érvényessé nyilvánítását kérte azzal, hogy az induló ügyleti kamat éves százalékos mértéke 17,83%. Előadta, hogy a törlesztőrészletek összege és a

tőketartozás alapján a kamatösszege szerzősen megállapítható a szerződés egyéb adataira is figyelemmel. Megalapozatlannak tartotta egyebekben a Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontjára történt felperesi hivatkozást arra tekintettel, hogy a szerződés helyesen tartalmazza a THM mértékét. Az árfolyamváltozás kockázataira vonatkozó tájékoztatási kötelezettséggel kapcsolatban kiemelte, hogy e körben a felperes kifejezetten vállalta a fizetési kötelezettséget az üzletszabályzat V.6. pontja szerint és a kockázatokra vonatkozó tájékoztatást is megkapta a szerződéskötéskor, illetve az üzletszabályzat tartalma szerint. A szerződéskötéskor hatályos jogszabályok által előírt tájékoztatási kötelezettségének ügyleti képviselője útján eleget tett, a felperes pedig a szerződés megkötésekor a kérdéseire választ kapott, illetve kaphatott. Alapatlannak tartotta a törzskönyv kiadására irányuló keresetet, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) diszpozitív rendelkezései ugyanis lehetővé tették, hogy a szerződések a szerződés teljesítésének biztosítására a nevesített mellékkötelezettségeken kívül más biztosítékban is megállapodjanak. A felperes nem tett eleget a kölcsönszerződésből eredő valamennyi kötelezettségének, tartozása áll fenn, így megalapozottan nem kérheti a törzskönyv kiadását.

III.

- [3] Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy a felperes és az alperes között 2008. május 9. napján kelt HIT1626208 számú egyedi kölcsönszerződés érvénytelen. Megállapította továbbá, hogy a gépjármű hitelezési tevékenységre vonatkozó HIT/2006.05.31. Üzletszabályzat V.6. pontja, amely szerint: „Amennyiben a kölcsönszerződésben megjelölt mértékadó devizanem nem magyar forint (HUF), a kölcsönszerződés devizaalapú szerződés, amely esetében a kölcsönvevő vállalja a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatokat. Az árfolyamváltozás lehetséges mértéke Euro esetében a mindenkor intervenció sáv nagyság alapján limitálható, míg egyéb devizák esetében további kockázatot jelent az adott deviza és az Euro keresztárfolyamának változása.” érvénytelen. Az egyedi kölcsönszerződést ítélethozatalig hatályossá nyilvánította akként, hogy az induló kamat éves százalékos mértéke 17,83% és a felperes nem köteles viselni az árfolyamváltozásból eredő 2.879.773 forintot. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperes részére 390.058 forintot, míg az alperest, hogy adja ki a felperesnek a ...-355 forgalmi rendszámú Opel (D) Vectra Dies Kat 2002-Vectra 2.0 DTI Design típusú személygépkocsi törzskönyvét. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította és kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperes részére 100.000 forint + áfa perköltséget, a Magyar Állam javára pedig külön felhívásra 192.960 forint feljegyzett eljárási illetéket.

III.1.

- [4] A fellebbezés szempontjából releváns tényként állapította meg, hogy a felperes 2008. május 8. napján kölcsönkérelemmel fordult az alperes jogelődjéhez, a ... Finanszírozási Zrt.-hez. A finanszírozási kérelem II. elnevezésű okirat tartalmazta az igényelt kölcsön összegét (2.616.000 forint), a törlesztőrészletek számát (120 db), a mértékadó devizanem megjelölését (CHF), a mértékadó árfolyamot, a tervezett ügyleti kamatlábat (16,95%) és a tervezett THM-et (19,35%). A 2008. május 9-én kelt finanszírozási kérelem visszaigazolásban rögzítették, hogy a kölcsön összege 2.616.000 forint, a törlesztőrészletek száma 120, a rendszeres havi törlesztő részletek összege 120x45.559 forint, a THM 19,35%, a mértékadó devizanem CHF, az összes díj 5.467.080 forint. Ezen adatokat tartalmazta a Tájékoztató ajánlat is.
- [5] A felperes mint kölcsönbevevő és az alperesi jogelőd mint hitelező 2008. május 9. napján HIT1626208 szám alatt egyedi kölcsönszerződést kötöttek. A szerződés alapján az alperes 2.616.000 forint összegű kölcsönt nyújtott a felperes részére a ...-355 forgalmi rendszámú Opel (D) Vectra Dies Kat 2002-Vectra 2.0 DTI Design típusú gépjármű vásárlására. A 2. pont szerint az egyedi kölcsönszerződésben nem szabályozott kérdéseket a szerződés elválaszthatatlan részét képező, a ...

Finanszírozási Zrt. gépjármű hitelezési tevékenységére vonatkozó HIT/2006.05.31. Üzletszabályzata tartalmazza. A szerződés 3. pontjában a kölcsönbevevő elismerte, hogy az egyedi kölcsönszerződésben, az annak elválaszthatatlan részét képező opciós- és adásvételi szerződésben, valamint az Üzletszabályzatban foglaltakat megismerte, megértette, és azokat a szerződés aláírásával magára nézve kötelezőnek ismerte el, és az Üzletszabályzat átvételét a szerződés aláírásával elismerte.

- [6] A szerződés 7. pontjában rögzítették, hogy a mértékadó devizanem CHF. A 8. pont alapján a kölcsönbevevő által választott kamatváltozás I. és kamatváltozás II. (árfolyamváltozás) elszámolási mód: Normál devizaalapú finanszírozás (normál deviza konstrukció). A kamatváltozás I-et és kamatváltozás II-t (árfolyamváltozás) a kölcsönbevevő a kölcsönbeadó hirdetménye szerinti gyakorisággal köteles megfizetni.
- [7] A 9. pontban foglaltak szerint a rendszeres törlesztő részletek száma 120 db., a rendszeres törlesztőrészletek összege 120 x 45.559 forint, a rendszeres törlesztőrészletek esedékessége 2008. június 15., majd azt követően minden hónap 15. napja. Az összes törlesztőrészlet 5.467.080 forint.
- [8] A szerződés elválaszthatatlan részét képező gépjármű hitelezési tevékenységre vonatkozó HIT/2006.05.31. Üzletszabályzat I. fejezetében a fogalmak között rögzítették, hogy a Normál deviza konstrukció: „Amennyiben a mértékadó devizanem nem forint, a kölcsönbevevő a kamatváltozás I. és II-t a kölcsönbeadó hirdetménye szerint köteles megfizetni (6. pont). Fix deviza konstrukció: „Amennyiben a mértékadó devizanem nem forint, a kölcsönbevevővel a kamatváltozás I. és II. elszámolása a futamidő végén történik, amennyiben a futamidő alatt nem következik be rendkívüli kamat és/vagy árfolyam esemény (7.pont).
- [9] Az I.17. pont szerint a mértékadó devizanem: az egyedi kölcsönszerződésben meghatározott devizanem. Amennyiben a mértékadó devizanem forint, úgy értelemszerűen a kamatváltozás II.-re és a kamatváltozás III-ra vonatkozó rendelkezések nem kerülnek alkalmazásra. Az I.22. pont alapján az árfolyam a Takarékbank Rt. által a mértékadó devizanemre kiemelt ügyfelek számára jegyzett hivatalos, forintban kifejezett árfolyam. Rendkívüli árfolyam eseménynek minősül az árfolyam szélsőséges mértékű (25%-ot meghaladó) növekedése a mértékadó árfolyamhoz képest, vagy egyéb, a Magyar Nemzeti Bank mint jegybank által foganatosított rendkívüli intézkedés (pl. intervenciós sáv eltolása, egyéb pénzpiaci szabályok megváltoztatása), amely a forint árfolyamát a jövőben szélsőségesen befolyásolhatja (I.23. pont).
- [10] Az I.25. pont alapján a kamatváltozás: a.) Kamatváltozás I.: A mértékadó kamatláb pénzpiacon bekövetkezett %-os értékének változása függvényében, a hátralévő törlesztőrészletek összegét érintő kamatkülönbözet; b.) Kamatváltozás II. (árfolyamváltozás): A mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében az alábbi képlet szerint meghatározott kamatkülönbözet: $\text{Kamatváltozás II.} = \text{fizetési kötelezettség} \times ((\text{fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam} / \text{mértékadó árfolyam}) - 1)$; c.) Kamatváltozás III. (árfolyamváltozás): A kölcsönszerződés futamidő lejártá előtti megszűnésekor fizetendő – ki nem terhelt – kamatkülönbözet, amelynek mértéke a szerződés megszűnésének eseteit szabályozó rendelkezésekben külön kerül meghatározásra.
- [11] Az Üzletszabályzat IV.6. pontja szerint az esedékessé vált törlesztőrészletekre jutó kamatváltozás II.-t a hitelező utólag – a hirdetményben közzétett gyakorisággal – terheli ki, amennyiben a még ki nem terhelt valamennyi kamatváltozás II. összege legalább a hirdetményben meghatározott mértéket eléri. A szerződés megszűnésekor a hitelező a ki nem terhelt valamennyi kamatváltozás II-t kiterheli,

illetve jóváírja.

- [12] Az Üzletszabályzat V.6. pontja alapján, amennyiben a kölcsönszerződésben megjelölt mértékadó devizanem nem magyar forint (HUF), a kölcsönszerződés devizaalapú szerződés, amely esetében a kölcsönvevő vállalja a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatokat. Az árfolyamváltozás lehetséges mértéke Euro esetében a mindenkori intervenciós sáv nagyság alapján limitálható, míg egyéb devizák esetében további kockázatot jelent az adott deviza és az Euro keresztárfolyamának változása.
- [13] Az alperes a 2014. évi XL. törvényben (a továbbiakban: DH2. törvény) foglaltak szerint elszámolt a felperessel; az elszámolás felülvizsgálatnak minősült.
- [14] A szerződést az alperes 2015. július 8-i hatállyal felmondta arra hivatkozással, hogy a felperes a szerződés szerinti fizetési kötelezettségét felszólítást követően sem teljesítette. A szerződés megszűnésének napján fennálló tartozás 3.269.831 forint volt. Az alperes 2.879.773 forintban határozta meg az árfolyamváltozással összefüggésben kiterhelt összeget és a felperes folyószámláján 1.488.579 forintot írt jóvá megfizetett árfolyamváltozás címén.

III.2.

- [15] Ítélete jogi indokolásában az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a peres felek között a régi Ptk. 523. § (1) bekezdése szerinti kölcsönszerződés jött létre, amely a régi Ptk. 685. § e) pontja alapján fogyasztói szerződés. Megállapította továbbá, hogy a HIT/2006.05.31. számú üzletszabályzat a perbeli szerződés részévé vált, valamint, hogy a megállapodás nem forintelszámolású szerződés, hanem CHF alapú, azaz a perbeli esetben devizaalapú szerződés jött létre.
- [16] Álláspontja szerint a peres felek ügyleti akarata kiterjedt a kamat fizetésére, amelyet alátámaszt az üzletszabályzat I.15. pontja, valamint a kölcsönkérelemben foglaltak. Ezen érvénytelenségi ok kiküszöbölhető, miután a szerződés adatai alapján kiszámítható a kamat százalékos mértéke. A kamatot az alperes által kimunkált és a felperes által elfogadott mértékben határozta meg. Megállapította egyebekben, hogy a szerződés tartalmazta a THM mértékét, ezért megfelelt a Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontjában foglaltaknak.
- [17] Vizsgálta az árfolyamváltozás kockázataira vonatkozó tájékoztatás megfelelő voltát. A Kúria 2/2014. számú Polgári jogegységi határozatában foglaltakra történt utalást követően a rendelkezésre álló adatok alapján arra az álláspontra helyezkedett, hogy az alperes nem nyújtott megfelelő tájékoztatást az árfolyamváltozás kockázataival összefüggésben, nem tartalmaz kockázatfeltáró tartalmú rendelkezést az egyedi szerződés. Bár a 7. pontban megjelölésre került a mértékadó devizanem, ez nem helyettesíti a kockázatfeltárást. A 8. pontban foglaltak alapján pedig nem ismerhető fel, hogy az árfolyam elmozdulása nemcsak a törlesztőrészletekre, de a tőketartozás összegére is hatással bír. Ezért az üzletszabályzat rendelkezései alapján még az átlagosan tájékozott, kellőképpen figyelmes fogyasztó sem ismerhette fel az árfolyamváltozás következményeit, mivel az arra vonatkozó kikötések nem egy helyen kerültek feltüntetésre és bonyolult, megtévesztő megfogalmazásokat tartalmaztak (árfolyamváltozás, kamatváltozás megnevezéssel). Az Üzletszabályzat V.6. pontja alapján sem válhatott világossá, hogy a forint svájci frankkal szembeni leértékelődése milyen következményekkel járhat. A szerződés az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó konkrét rendelkezéseket nem tartalmazott, az annak részét képező ÁSZF I.23. és I.25. pontjának értelmező rendelkezései, továbbá az Üzletszabályzat V.6. pontja nem felelnek meg az átláthatóság követelményének, azokból ugyanis nem állapítható meg, hogy a forint kedvezőtlen irányú változása esetén a felperes terhei milyen módon változhatnak meg. Nem tűnik ki továbbá,

hogy az árfolyamváltozásnak milyen hatása van a törlesztőrészletekre, a fennálló tőketartozásra. Nem állapítható meg, hogy a törlesztőrészlet összege korlátlanul emelkedhetett-e, illetőleg az árfolyamváltozás iránya és mértéke, továbbá az sem, hogy az árfolyamváltozás valós, a futamidő alatt bekövetkezhet. Ennek okán az Üzletszabályzat V.6. pontjában foglalt rendelkezés tisztességtelen. A felperest szóban vagy írásban az üzletszabályzatban foglaltakon kívül nem tájékoztatták az árfolyamváltozás hatásaival kapcsolatban, nem állapítható meg, hogy egyértelmű, átlátható tájékoztatást kapott volna az árfolyamkockázat fennálltáról, hatásairól. Utalt arra az elsőfokú bíróság, hogy a perben meghallgatott tanú is alátámasztotta, szóban nem kapott tájékoztatást a felperes arról, hogy a forint árfolyamának a svájci frankhoz viszonyított negatív irányú elmozdulása milyen fizetési nehézségekkel járhat. Utalt arra is, hogy az üzletszabályzatban szereplő képletek az átlag fogyasztó számára nehezen érthetők, nem világosak, a behelyettesíthető adatok sem állapíthatók meg bonyolult számítás nélkül. Erre figyelemmel arra az álláspontra helyezkedett, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás nem volt megfelelő, ezért az árfolyamkockázat viselésének felperesre történő telepítése érvénytelen. Mivel ez a szerződés lényeges, szolgáltatásra vonatkozó feltétele, az érvénytelensége a teljes szerződés érvénytelenségét vonja maga után. Arra figyelemmel, hogy a kölcsönszerződés érvénytelensége esetén kizárt az eredeti állapot helyreállítása, a szerződés határozathozatalig történő hatályossá nyilvánítása melletti elszámolásról rendelkezett az ítéletében. Utalt arra, hogy a szerződés fennmaradása egyik félnek sem állt érdekében és azt a felperes sem kérte, az alperes pedig a szerződést korábban felmondta. Az elszámolás körében rámutatott arra, hogy a felperesnek nem kell megfizetnie az érvénytelen rendelkezés alapján felszámított, árfolyamváltozásból eredő összeget, ezért a felmondás időpontjában fennálló tartozásból azt levonásba helyezve a felperes fennálló tartozását 390.058 forintban határozta meg.

- [18] Egyebekben megalapozottnak találta a törzskönyv kiadására irányuló keresetet. E körben rámutatott arra, hogy az önálló biztosíték jellegű opciós jog az ügyletkötést követő 5 év elteltével megszűnt, így az opciós jog meghosszabbítására vonatkozó rendelkezések semmisek. Az üzletszabályzat IV.7. pontja egyértelműen jogszabály megkerülésére irányul, ennek okán a régi Ptk. 200. §-a értelmében semmis. A IV.9. pont rendelkezéseiből sem önállóan, sem a szerződés más rendelkezéseivel való együttes értelmezése alapján nem következik, hogy az alperes a törzskönyvet jogszerűen birtokban tarthatná.

IV.

- [19] Az ítélettel szemben az alperes terjesztett elő fellebbezést – a törzskönyv kiadására vonatkozó ítéleti rendelkezést meghaladóan – annak részbeni megváltoztatása és a kölcsönszerződés érvényessé nyilvánítása, egyebekben pedig a kereset elutasítása iránt, míg másodlagosan a fellebbezéssel érintett körben annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára történő utasítását kérte. Álláspontja szerint helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a kamatfizetési kötelezettségben a felek megállapodtak, annak százalékos mértéke kiszámítható, így az érvénytelenségi ok kiküszöbölhető, helytelenül döntött azonban a szerződés hatályossá nyilvánításáról. Hivatkozott a Legfelsőbb Bíróság BH1995. 275. számú eseti döntésében foglaltakra és kiemelte, hogy a régi Ptk. 237. § (2) bekezdése általános jelleggel fogalmazza meg a bíróságnak azt a jogát, amellyel az érvénytelen szerződést a hiba orvoslásával érvényessé teheti. Ebből következik, hogy a bíróságnak azt kell elsősorban vizsgálnia, hogy van-e lehetőség a szerződés érvényessé tételére és amennyiben ennek a feltételei fennállnak, a szerződés hibáját orvosolni kell. Utalt e körben az érvénytelenség jogkövetkezményeiről szóló 1/2010. (VI. 28.) PK véleményben foglaltakra, valamint a Kúria Gfv.VII.30.078/2013/14. számú eseti döntésére azzal összefüggésben, hogy a PK véleményben rögzítettek azt jelentik, hogy először azt szükséges mérlegelni, miszerint az érvénytelenség oka célszerűen kiküszöbölhető-e.

- [20] Az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás megfelelőségével kapcsolatosan kiemelte, hogy a felek az egyedi kölcsönszerződést megkötötték, amely tartalmazta, hogy a mértékadó devizanem a CHF, a Kamatváltozás II. elszámolási módja pedig a normál deviza konstrukció. A mértékadó devizanem fogalmát a szerződés elválaszthatatlan részét képező HIT/2006.05.31. számú üzletszabályzat tartalmazta, amely alapján az az egyedi kölcsönszerződésben meghatározott devizanem, és amennyiben a mértékadó devizanem forint, úgy értelemszerűen a kamatváltozás II.-re és a kamatváltozás III.-ra vonatkozó rendelkezések nem kerülnek alkalmazásra (1.17. pont). Az I.6. pont szerinti normál deviza konstrukció fogalmát az egyedi szerződés 8. pontja is tartalmazta. A fentieken túl az üzletszabályzat definiálta az árfolyam (1.22.) és a mértékadó árfolyam (1.24.) fogalmát, valamint kifejezetten rögzítette, hogy amennyiben a kölcsönszerződésben megjelölt „mértékadó devizanem” nem magyar forint (HUF) a kölcsönszerződés devizaalapú szerződés, amely esetben a kölcsönbevevő vállalja a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatokat. Az árfolyamváltozás lehetséges mértéke Euro esetében a mindenkori intervenciós sáv nagysága alapján limitálható, míg egyéb devizák esetében további kockázatot jelent az adott deviza és az Euro keresztárfolyamának változása (V.6.). Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság az okirati bizonyítékokat (finanszírozási kérelem, egyedi szerződés, üzletszabályzat) nem értékelte megfelelő súllyal, a szerződés és az ahhoz kapcsolódó üzletszabályzat rendelkezéseiből, így különösen a választott devizakonstrukció, a mértékadó devizanem, az üzletszabályzat I/6., I/17., I/21., I/22., I/23., I/24., I/25.b és c., valamint V/6. pontjaiból gondos átolvasás és megfelelő értelmezés mellett egyértelműen megállapítható, hogy a kölcsönszerződés árfolyamkockázattal jár. A IV/6. pont tartalmazta, hogy az árfolyamváltozásból eredő kötelezettségeket hogyan terhelik ki a fogyasztóra, annak mértéke pedig az I/25.b. pontban megtalálható volt. Az üzletszabályzat tartalmazta egyebekben a rendkívüli árfolyamesemény fogalmát is (1.23. pont), amelyből kiderül, hogy az árfolyam szélsőséges mértékben is változhat.
- [21] Az a körülmény, hogy a felperes nem, vagy nem alaposan olvasta el a kölcsönszerződést és az ahhoz kapcsolódó üzletszabályzatot, nem eshet a terhére, ugyanis a kölcsönbevevőtől is minimálisan elvárható, hogy a szerződést alaposan áttanulmányozza és szükség esetén az egyes, általa nem értett rendelkezésekről tájékoztatást kérjen. A kölcsönszerződés és az üzletszabályzat egyértelműen megfogalmazta, hogy az árfolyamkockázatot a felperesnek kell viselnie. A szerződéses rendelkezésekből az is világos, hogy az árfolyamkockázatnak nincs maximuma, korlátja. Hangsúlyozta, hogy amennyiben a felperes a szerződéses nyilatkozatát, amelyben elismerte az üzletszabályzat megismerését, úgy írta alá, hogy azt nem olvasta el vagy annak nem tulajdonított jelentőséget, arra utóbb eredménnyel nem hivatkozhat a régi Ptk. 4. § (1) és (4) bekezdésére figyelemmel. Az Üzletszabályzat I.25. pontja egyértelműen definiálta az árfolyamváltozást. Tény, hogy a b. pont kamatváltozás II.-ként került elnevezésre, azonban zárójelben jól láthatóan szerepel az árfolyamváltozás kifejezés. Ahogyan a Kúria is megállapította a Gfv.VII.30.112/2015/5. számú közérdekű perben, a kamatváltozás II. elnevezésű pont mögött megjelenik a helyes szóhasználat, maga a pont pedig tartalmában az árfolyamváltozást rögzíti, az tartalmában nem kamatra vonatkozó rendelkezés.
- [22] Nem értett ezért egyet az elsőfokú ítélet indokolásának azon részével, hogy nem volt egyértelmű és világos az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás. A szerződés és az üzletszabályzat hivatkozott pontjait értelmezve ugyanis megállapítható, hogy közölte a felperessel, az árfolyamváltozás befolyásolja fizetési kötelezettségeit, amely terhesebb is lehet. A szükséges tájékoztatást a fogyasztó megkapta, így viselni köteles az árfolyamváltozásból eredő kötelezettséget; az üzletszabályzat V.6. pontja tisztességtelenségét az elsőfokú bíróság megalapozatlanul állapította meg.

- [23] Végül utalt arra, hogy miután a felperes az árfolyamváltozásból eredő tartozás megfizetésére is köteles, az elsőfokú bíróság által meghatározott 390.058 forintnál jóval nagyobb tartozása áll fenn. Hangsúlyozta a Pp. 3. § (2) bekezdésére utalva, hogy a bíróság az előterjesztett kérelemről (jognyilatkozatról) köteles dönten, a jognyilatkozaton, illetve kérelmen nem terjeszkedhet túl. Álláspontja szerint azzal, hogy az elsőfokú bíróság megállapította, a felperes nem köteles viselni az árfolyamváltozásból eredő összeget és a felperest 390.058 forint megfizetésére kötelezte, túlterjeszkedett a kereseti kérelmen.

V.

- [24] A felperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására irányult. Kiemelte, hogy a fellebbezése alapján az ítélet hatályon kívül helyezésének nincs helye, mert a fellebbezés e körben nem határozott, az alperes nem jelölt meg konkrét indokot. Álláspontja szerint nem minősül határozottnak az a fellebbezési kérelem, amely arra irányul, hogy amennyiben az ítéletábra úgy ítéli meg, hogy nem elegendők a bizonyítékok, akkor utasítsa az elsőfokú bíróságot az eljárás megismétlésére.
- [25] Az érvénytelenség jogkövetkezményei körében nem csak érvényessé nyilvánításnak lehet helye, e vonatkozásban pedig az ítélet megváltoztatására okot adó jogállítást sem fogalmazott meg fellebbezésében az alperes. A régi Ptk. 237. §-a alapján ugyanis nem támasztható alá, hogy a perbeli esetben csak az alperes által kért jogkövetkezmény lenne alkalmazható.
- [26] Egyetértett az elsőfokú bíróság álláspontjával az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás tisztességtelensége kapcsán és utalt arra, hogy a szerződéses fogalmakból nem keletkeztethető fizetési kötelezettség, különösen nem az árfolyamkülönbözet megfizetésére irányuló kötelezettség. Hivatkozott e körben a BH2017. 924. számú döntésben foglaltakra.

VI.

- [27] Az elsőfokú bíróság ítéletének jogerőre emelkedtek a kölcsönszerződés teljes érvénytelenségét megállapító és a törzskönyv kiadására vonatkozó, valamint a keresetet részben elutasító rendelkezései, így ezeket az ítéletábra a régi Pp. 228. § (4) bekezdése alapján nem érintette.

VII.

- [28] A Fővárosi Ítéletábra elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésére irányuló fellebbezési kérelmet vizsgálta, annak megalapozottsága esetén ugyanis az ítélet érdemi felülbírálatára nem kerülhet sor. E körben az alperes nem jelölte meg, hogy az ítéleti tényállás mely okból hiányos, illetve a bizonyítási eljárás kiegészítése mely okból lenne szükséges, bizonyítási indítványt sem terjesztett elő. A rendelkezésre álló adatok alapján ugyanakkor megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság eljárási szabálysértés nélkül hozott határozatot és miután a keresettel érvényesített jog fennállása a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján elbírálható volt, a régi Pp. 252. § (3) bekezdése alapján – hivatalból folytatható bizonyítás hiányában – fogalmilag kizárt az ítélet hatályon kívül helyezése.

VIII.

- [29] Az ítéletábra ezért az elsőfokú bíróság ítéletét érdemben vizsgálta és megállapította, hogy a fellebbezés nem alapos.

IX.

- [30] Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, érdemi döntésével és annak jogi indokolásával az ítéletábra egyetértett, ezért a régi Pp. 254. § (3) bekezdése alapján utal az elsőfokú

bíróság ítéletének helyes indokaira az alábbi kiegészítésekkel.

IX.1.

- [31] Fellebbezésében az alperes elsődlegesen az elsőfokú bíróság által alkalmazott jogkövetkezményt sérelmezte, álláspontja szerint ugyanis a perbeli szerződés érvénytelensége esetén, annak érvényessé nyilvánítására kellett volna az elsőfokú bíróságnak törekednie. Ezzel összefüggésben az ítéletábra az alábbiakat emeli ki.
- [32] A 93/13/EGK irányelv 6. cikkének (1) bekezdésére tekintettel a tisztességtelen feltétel nem jelenthet kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és a szerződés – főszabályként – változatlan feltételekkel köti a feleket. Az irányelv 7. cikkének (1) bekezdése alapján a tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék a fogyasztókkal kötött szerződésekben a tisztességtelen feltételek alkalmazását. Az uniós jog tehát nem határozza meg, hogy melyek legyenek ezek az eszközök, e körben a nemzeti jog irányadó.
- [33] A DH2. törvény 37. § (1) bekezdése szerint a fél a bíróságtól az érvénytelenség jogkövetkezményeként a szerződés érvényessé vagy határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánításának az alkalmazását kérheti. Ennek okán az eredeti állapot helyreállítása mint érvénytelenségi jogkövetkezmény alkalmazása kizárt.
- [34] A régi Ptk. 237. § (2) bekezdése szerint abban az esetben, ha a szerződéskötés előtt fennállott helyzetet nem lehet visszaállítani, a bíróság a szerződést a határozathozatalig terjedő időre hatályossá nyilvánítja. Az érvénytelen szerződést érvényessé lehet nyilvánítani, ha az érvénytelenség oka – különösen uzsorás szerződés, a felek szolgáltatásainak feltűnő aránytalansága esetén az aránytalan előny kiküszöbölésével – megszüntethető. Ezekben az esetekben rendelkezni kell az esetleg ellenszolgáltatás nélkül maradó szolgáltatás visszatérítéséről.
- [35] Helyesen hivatkozott az alperes a fellebbezésében az 1/2010. (VI. 28.) számú PK véleményben foglaltakra, amelynek 5. pontja értelmében, ha az érvénytelenség oka kiküszöbölhető, a bíróság az érvénytelen szerződést a megkötésének időpontjára visszamenő hatállyal érvényessé nyilváníthatja. A szerződés érvényessé nyilvánítása egyenrangú lehetőség az eredeti állapot helyreállításával; ha mindkettő alkalmazható lenne, akkor a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik annak eldöntése, hogy az érvénytelenség melyik jogkövetkezményét alkalmazza. A 6/2013. PJE határozat 4. pontja is megerősítette, hogy ha a bíróság a szerződés érvénytelenségét állapítja meg – a jogkövetkezmények alkalmazására irányuló kereset (vizontkereset) esetén, feltéve, hogy az érvénytelenség oka kiküszöbölhető – a bíróságnak elsősorban a szerződés érvényessé nyilvánítására kell törekednie.
- [36] A bírói gyakorlat a DH törvények hatálya alá tartozó szerződések árfolyamkockázat viseléséből eredő érvénytelenségével összefüggésben a fentiek alapján kimunkálta, hogy az érvényessé nyilvánításnak akkor nincs akadálya, ha a szerződés érvénytelenségének – kizárólag – az az oka, hogy az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződéses rendelkezések tisztességtelenek, mivel ebben az esetben az érvénytelenség oka kiküszöbölhető azáltal, hogy a fogyasztó mentesül a tisztességtelen kikötésből eredő árfolyamkockázat viselése alól.
- [37] Az adott esetben azonban a kereset alapján egy már – a felek által nem vitatott módon – megszünt kölcsönszerződés érvénytelenségéről és az ebből fakadó elszámolási igényről kellett az elsőfokú bíróságnak állást foglalnia oly módon, hogy az érvénytelenségnek nem csupán az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő rendelkezés tisztességtelensége volt az oka, ugyanis a perben az induló kamat éves százalékos mértékét is meg kellett határozni. A – fellebbezéssel nem

érintett – kamat mérték pedig a szerződés devizaalapú jellege alapján került meghatározásra a szerződés egyéb rendelkezéseire tekintettel.

- [38] Az alkalmazható jogkövetkezmények körében ezért fel sem merül, hogy a szerződést a bíróság akként nyilvánítsa érvényessé, hogy a kirovó pénznemmé a forint válik, és az ügyleti kamat az irányadó forintkamat szerződéskötés kori értékének kamatfelárral növelt mértékével legyen egyenlő. A másik lehetséges jogkövetkezmény az érvényessé nyilvánítás körében, hogy a szerződést a bíróság akként nyilvánítja érvényessé, hogy a deviza-forint átváltási árfolyamot maximálja, a szerződésben rögzített kamatmérték forintosítási fordulónapig történő érintetlenül hagyásával. Annak meghatározása pedig, hogy a fogyasztó milyen mértékű árfolyamkockázat viselésére köteles, bírói mérlegelés tárgya. A jelentős egyenlőtlenség ugyanis csak a konkrét szerződés tekintetében vizsgálható, szükség esetén szakértő bevonásával. Ezen adatok és az erre vonatkozó tényállítások hiányában, a felek által fenntartani nem kívánt szerződés – több okból fennálló – érvénytelenségére figyelemmel az adott esetben helyesen alkalmazta az elsőfokú bíróság a szerződés határozathozatalig történő hatályossá nyilvánításának jogkövetkezményét. Ha ugyanis a szerződéskötés előtt fennállt helyzet visszaállítása nem lehetséges és a szerződés érvényessé sem nyilvánítható a bíróság a szerződést a határozathozatalig terjedő időre hatályossá nyilvánítja és rendelkezik az ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás ellenértékének pénzbeli megtérítéséről.
- [39] A szerződés érvényessé nyilvánítása esetén a bíróság csak az érvénytelenségi ok kiküszöböléséhez szükséges mértékben módosíthatja az érvénytelen szerződés tartalmát. Hatályossá nyilvánítás esetén a szerződést a bíróság a határozathozatalig terjedő időre nyilvánítja hatályossá; a szolgáltatások szerződésben kikötött mértéke vonatkozásában pedig a szerződésben meghatározottaktól indul ki, a szolgáltatások értékét a felek által meghatározottak alapulvételével határozza meg. Ebből a gyakorlatból következik, hogy ha a kirovó pénznem meghatározására vonatkozó kikötés tekintetében nem áll fenn érvénytelenségi ok, a szerződést a bíróság az érvénytelen szerződésben meghatározott kirovó pénznem alapulvételével nyilvánítja hatályossá és ez alapján rendelkezik az ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás visszatérítéséről.

IX.2.

- [40] Maradéktaalanul egyetértett az ítéletábla az elsőfokú bíróságnak az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő rendelkezésekkel kapcsolatosan kifejtett jogi álláspontjával.
- [41] A perben a felek egyezően adták elő, hogy a kölcsönszerződés megkötésekor nem készült külön kockázattelátáró nyilatkozat. Miután a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdésének megsértése önmagában nem okozza a szerződés érvénytelenségét, erre tekintettel helyesen vizsgálta az elsőfokú bíróság a régi Ptk. 209. § (1)-(2) bekezdései és 209/A. § (2) bekezdése alapján az alperes által nyújtott tájékoztatás megfelelőségét a szerződéses rendelkezésekre alapítotán. A Kúria 6/2013. Polgári jogegységi határozatának 3. pontja szerint a pénzügyi intézményt a jogszabály alapján terhelő tájékoztatási kötelezettségnek ki kellett terjednie az árfolyamváltás lehetőségére és arra, hogy annak milyen hatása van a törlesztőrészletekre. A 2/2014. Polgári jogegységi határozat 1. pontjához fűzött indokolás alapján a szerződéses feltételekből és az alperes által nyújtott tájékoztatásból egyértelműen annak kell felismerhetőnek lennie az „átlagos fogyasztó” mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztó számára, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őt terheli, és hogy az árfolyam rá nézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa. Az Európai Unió Bírósága C-51/17. számú ítéletének 3. pontja szerint az árfolyamkockázattal kapcsolatos feltételnek nemcsak alaki és nyelvtani szempontból, hanem a konkrét tartalom vonatkozásában is érthetőnek kell lennie a fogyasztó számára, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó ne csupán azt legyen képes felismerni, hogy a nemzeti fizetőeszköz a kölcsön

nyilvántartásba vétele szerinti devizához képest leértékelődhet, hanem értékelni tudja egy ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is. A világos és érthető megfogalmazás követelményéből eredően tehát az információs hátrányban lévő fogyasztót olyan helyzetbe kell hozni a szerződéskötéskor, hogy megfelelően fel tudja mérni az árfolyamkockázatot, pontos és érthető szempontok alapján értékelhesse a számára ebből eredő lehetséges gazdasági következményeket (C-26/13. és C-186/16. számú ítéletek). E körben pedig figyelemmel kell lenni arra is, hogy nem fogadható el az alperest terhelő tájékoztatási kötelezettség teljesítéseként az sem, ha a fogyasztó több rendelkezés egybevetése alapján – eltérő szerkezeti egységekben lévő kikötések beazonosításával – csak kikövetkeztetni tudja az árfolyamkockázat jellegét, a következmények viselésének fizetési kötelezettségére gyakorolt hatását, ez ugyanis szintén nem lenne világos és érthető tájékoztatásnak tekinthető.

- [42] A fentiekre tekintettel egyetértett az ítéletábra az elsőfokú ítélet indokaival a perbeli rendelkezések tisztességtelenségével összefüggésben. A fellebbezésben hivatkozott eseti döntések nem kötik az ítéletábrát, illetve az alperes által idézett határozatok alapján a tényállások azonossága sem állapítható meg.
- [43] Az árfolyamkockázat jellegére és annak következményeire nézve az üzletszabályzat világos és érthető tájékoztatást nem tartalmaz. Az üzletszabályzat I.6., I.17., I.22., I.23., I.24., és I.25.b., valamint V.6. pontjai alapján a fogyasztó az árfolyamkockázat viseléséről tájékozódhat, az alperes ugyanis eltérő szerkezeti egységekben lévő kikötésekkel – részben matematikai képlet értelmezése útján – tájékoztatja az árfolyamváltozással kapcsolatosan, amelyet egyébként megtévesztő megfogalmazással „kamatváltozás II.”-nek nevez üzletszabályzatában. Ez semmiképpen sem tekinthető az árfolyamkockázat lényegét, gazdasági következményeit feltáró magyarázatnak, a fogyasztó ugyanis így módon az árfolyamkockázat fizetési kötelezettségére gyakorolt hatásáról – arról, hogy az árfolyamváltozásnak milyen hatása van a törlesztőrészekre – nem tájékozódhatott. Az üzletszabályzat árfolyamkockázattal kapcsolatos szabályozási megoldása ezért nem felel meg az átláthatóság ismertetett követelményének, a fellebbezésben foglaltakkal ellentétben a finanszírozási kérelem, az egyedi szerződés és az üzletszabályzat alapján a felperes nem ismerhette fel, hogy az árfolyamkockázat eredményeként a fizetési terhei előre nem látható mértékben is megnövekedhetnek. A normál deviza konstrukció fogyasztó által történt kiválasztásával kapcsolatos alperesi védekezéssel összefüggésben az ítéletábra rámutat: a konstrukciók közötti választás bizonyítottsága esetén sem lehet megalapozottan következtetni a fogyasztó árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékozottságára, illetve a konstrukciók közötti választás önmagában egyébként sem bizonyítaná a tájékoztatás megtörténtét, főleg nem a tájékoztatás tartalmát.

IX.3.

- [44] Alaptalanul sérelmezte az alperes a fellebbezésében, hogy az elsőfokú bíróság túlterjeszkedett a kereseti kérelmen, amikor ítéletében a hatályossá nyilvánítás jogkövetkezménye keretében megállapította, hogy a felperes az árfolyamváltozásból eredő tartozást mely összegben nem köteles viselni. A régi Pp. 3. § (2) bekezdése szerinti kérelemhez kötöttség elve ugyanis nem érvényesül maradéktalanul az érvénytelenségi perekben, mert az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása körében a fél kérelmének tartalma a bíróságot nem köti azzal, hogy a bíróság nem alkalmazhat olyan jogkövetkezményt, amely ellen valamennyi fél tiltakozik (2/2010. (VI.28.) PK vélemény 5. pont). Ennek okán nem terjeszkedett túl az elsőfokú bíróság a kereseti kérelmen a szerződés hatályossá nyilvánítása során arra is figyelemmel, hogy a felperes maga is kérte e körben annak megállapítását, hogy az alperes által kirótt összeg tisztességtelenül került felszámításra (19. sorszámú jegyzőkönyv).

X.

- [45] Mindezek alapján az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a régi Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.
- [46] A fellebbezés nem vezetett eredményre, ezért a másodfokú eljárás során felmerült költségét az alperes maga viseli, köteles továbbá a régi Pp. 239. §-a alapján alkalmazandó 78. § (1) bekezdése szerint a felperes másodfokú perköltségének megfizetésére, amely a képviselletet ellátó jogi képviselő ügyvédi munkadíjából állt. A munkadíj összegét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (5) és (6) bekezdésében foglaltakra figyelemmel állapította meg az ítéltábla – az általános forgalmi adóval növelten – mérsékelt összegben a jogorvoslati eljárás kisebb munkaterhére, az annak során kifejtett képviselleti tevékenysége tekintettel.

Budapest, 2020. november 10.

dr. Sándor Ottó s. k.
a tanács elnöke

dr. Vasady Loránt Zsolt s. k.
előadó bíró

. Balsai Csaba Zoltán s. k.
bíró